

Zaterdag 10 juli 1915 – ochtendeditie

Londen, 9 juli. Veldmaarschalk French deelt mede dat de vijand sinds de 6^e dezer herhaaldelijk heeft getracht de verloren loopgraven ten noorden van Ieper te hernemen. Al zijn tegenaanvallen zijn evenwel gestuit door de krachtige samenwerking van de Engelse en Franse artillerie. Vanochtend is de vijand, na een geschutgevecht, dat twee dagen en nachten had geduurd, langs het kanaal teruggetrokken. Daardoor zijn wij in staat gesteld onze terreinwinst uit te breiden.

Wij hebben een machinegeweer en drie loopgraafmortieren buit gemaakt.

Alle berichten bewijzen dat de verliezen van de vijand zwaar zijn, met name die welke hij bij zijn tegenaanvallen heeft geleden.

Londen, 9 juli. Op uitnodiging van maarschalk French zijn Asquith en Kitchener van dinsdag tot gisterochtend aan het front geweest. Zij hebben troepen van alle wapens geïnspecteerd, de koning der Belgen ontmoet, en het hoofdkwartier van het eerste en het tweede leger bezocht.

Met 1 juli zijn in België nieuwe bepalingen oopens de paspoorten in werking getreden, die vaak afwijken van de vorige. Het gebied waar men zich zonder pas mag bewegen is uitgebreid. De nieuwe bepalingen hebben betrekking op alle vervoermiddelen, behalve op auto's en motorfietsen, die in het hele gouvernement voorzien moeten zijn van een vergunningsbewijs, en behalve ook op fietsen, die een "laissez-passer" moeten bezitten om de grens van hun woonplaats te overschrijden. Voetgangers hebben voortaan geen paspoort meer nodig. De verplichting om een paspoort te hebben geldt nog alleen voor een smalle strook langs de Nederlandse grens en de etappegebieden. De grenszone zal men niet per rijwiel mogen

passeren. Kaarten, waarop de grenszone is aangegeven, zullen verkrijgbaar worden gesteld. Op de buurtspoorwegen zullen alle reizigers gecontroleerd worden voor de grenszone wordt bereikt. Zij die niet het vereiste paspoort bezitten, mogen de reis niet voortzetten. Wie in de grenszone zonder paspoort reist of een vals paspoort heeft, wordt gearresteerd en ter bestraffing naar de dichtstbijzijnde troepencommandant geleid.

De gelegenheid om paspoorten te verkrijgen is verruimd; ook plaatselijke autoriteiten zullen die kunnen verstrekken. Het besluit eindigt met het uitspreken van de verwachting dat de nieuwe faciliteiten, verleend in het belang van kooplieden, industriëlen en van de werkende stand, ertoe zullen bijdragen dat het economische leven in België wordt hervat en weer tot bloei komt.

Aan het Belgisch informatiebureau wordt uit Brussel gemeld:

De socialistische volksvertegenwoordiger Meismans, zaterdag jongstleden door de geheime Duitse politie in hechtenis genomen, is tegen borgstelling van 4000 frank weer in vrijheid gesteld. Hij wordt door de Duitse militaire overheid beschuldigd in betrekking te staan met de Engelse staf. De Duitse autoriteiten hebben een onderzoek ingesteld; tot heden zijn echter geen bewijzen voor de beschuldiging gevonden.

L'Echo de la Presse, een Belgisch blad dat te Brussel verschijnt, drukt een besluit van de Duitse gouverneur-generaal in België af, dat aan het onderwijspersoneel verbiedt om gedurende de Duitse bezetting anti-Duitse betogingen te dulden, te begunstigen, uit te lokken of op touw te zetten. Er staat een straf van ten hoogste een jaar gevangenis op. De Duitse overheid heeft ingevolge ditzelfde besluit het recht alle scholen in België binnen te treden om het onderwijs te controleren, ten einde eventuele tegen Duitsland gerichte kuiperijen tegen te

gaan. Wie in een en ander de overheid tegenwerkt, kan met geldboete van 10 tot 1500 frank worden gestraft of met gevangenis tot 6 maanden toe. Krijgsraden zullen dergelijke zaken berechten.

Zaterdag 10 juli 1915 – avondeditie

Het leven te Brussel (KVdW).

Brussel, 6 Juli.

Wij hebben weer, een week lang, grauw brood gegeten, dat lang niet smakelijk was ...

Men leze mij, bid ik, niet verkeerd. Als ik schrijf “wij hebben”, dan bedoel ik daar geenszins mee: “heel Brussel heeft”. Ons geval is een uitzonderingsgeval, gelijk het een uitzonderingsgeval is als, in sommige wijken en lokalen, de Volkssoep op sommige dagen mislukt is. Men zou ongelijk hebben, zich om de, niet dan als informatie bedoelde, vermelding van het feit te ergeren. Men zou zich vooral schromelijk vergissen, er een beschuldiging in te zien tegen het “Nationaal Steun- en Voedingscomité”. Dit comité is niet meer aansprakelijk voor de misdaden van deze of gene bakker, dan het Duits Generaal-Gouvernement schuld zou dragen aan het gedrag der plichtvergeten beenhouwers, die, niettegenstaande alle reglementering, hun vlees boven de prijs blijven verkopen. Zelfs de wijkcommissarissen, de dames en heren, die zich met onvolprezen ijver in de onderscheiden delen van het werk verdienstelijk maken, vaak zonder ander loon dan ondank, kunnen er niet aan doen, zo een en ander soms niet heel en al uitvalt gelijk zijzelf zouden wensen. Die kleine, meestal onvermijdelijke gebreken doen niets af van de grootsheid van het doel en van de bereikten algemene uitslag. Stel u eens goed voor wat het is, niet alleen de voeding, maar heel het

leven, in al zijn geledingen, van een geheel volk te verzekeren; te beletten dat dit volk ook moreel ondergaat - want nooit meer dan in de omstandigheden die wij doormaken, hangt de morele gesteltenis van de massa af van de stoffelijke toestanden waarin zij verkeert -; te zorgen dat de vrede ons paraat vindt tot onmiddellijk hernemen van de taak, die morgen beter moet maken dan gisteren. Het Nationaal Comité heeft zulk een werk op zich genomen. Hoe het niet dankbaar te bewonderen! En als men ziet wat het niet al bereikt, wat het niet al verwezenlijkt: hoe het dan niet te vereren als de hoogste weldaad die welk volk ook ooit genoot! - De werking van het Nationaal Comité is een economisch verschijnsel, dat in de toekomst ongetwijfeld naleven zal; wie weet. Zij is misschien nieuwe maatschappelijke vormen aan het scheppen. Daarom juist kan zij onze aandacht nooit genoeg boeien, en dient zij gevolgd in iedere nieuwe vertakking van haar grenzeloze werkzaamheid.

Ik nam u mee naar de lokalen van Volkssoep en Volkskleding; ik vertelde u van Volksrestaurants en Gemeentemagazijnen; ik sprak u van zuigelingenverpleging en geneeskundige dienst; nu weet gij eveneens dat het comité zijn steun en gezag verleent aan de wederopbouw van ons vaderland. Maar dat is nog niet alles: er is nog, onder meer - onder veel meer! -, "la Cantine des petites Abeilles."

Wat die mooie naam betekent? Er werd hier reeds gesproken over "les petites Abeilles," een vereniging die, onder erevoorzitterschap van ons schoon prinsesje Marie-José, ook voor de oorlog liefdevol zorgde voor de voeding der heel jonge kinderen van arme ouders. Nu hebben, sedert het losbreken van de treurige gebeurtenissen, "les petites abeilles", die zich bij het grote Nationaal Comité hebben aangesloten, hun werkzaamheid zeer uitgebreid. Naarmate de armoede steeg, werd belangrijker de uitdeling van melk, van fosfatine, van brood; werd ook helaas de geneeskundige hulp dringender. En toen in dit alles voorzien was; toen met onschatbare

ijver en nooit genoeg volprezen toewijding de noden, die binnen de grenzen lagen van de werkzaamheid die de “Bijtjes” zich hadden voorgesteld, waren gelenigd, - toen merkte men, dat er nog iets anders, iets even belangrijks en nodigs te doen was. En met nieuwe moed, met iets zelfs als opgetogenheid, trok men maar weer aan het werk. En zo werd “la Cantine des petites Abeilles” gesticht.

Ziehier waar het om gaat. De hele kleintjes vinden al wat zij nodig hebben, ook hulp van de dokter, en zelfs luiers en kleertjes, in de “petites Abeilles”. De grotere, die al school gaan, zijn deelachtig in de soep en in de kleding. Maar daar tussenin zijn de belangrijkste van al dezen, die voor de “petites Abeilles” te groot zijn, en aan de volkssoep niet genoeg hebben: de ziekelijke, de zwakke kinderen, gelijk er zo veel zijn onder het volk. Wel worden zij van gemeentewege kosteloos verpleegd. Maar dat is, het spreekt vanzelf, niet voldoende; bij zulke kinderen is zo heel veel aan de voeding gelegen. Goed gevoed, weerstaan zij aan de ziekte, komen zij de ziekte te boven. Voor dat onontbeerlijke voedsel nu wil de “Cantine des petites Abeilles” zorgen. Zij hangt af van de “bijtjes”, van het Nationaal Comité, en ook natuurlijk van de private weldadigheid. Maar waar kon deze beter besteed? ...

Ik heb een lokaal der “Cantine” bezocht. Het is gelegen in een voormalig restaurant, even buiten de stad, waarvan, kort nog voor de oorlog, de terecht beroemde keuken door een vooral zeer mondain publiek op hoge prijs werd gesteld. Dikwijls ben ik hier te dien tijde voorbijgelopen. In de tuin, de schone, oude tuin, vol dromende bomen, voor het kalm opwittende Empiregebouw, brandden, onder hun roodzijden kapjes, de elektrische lampjes over de matte blankheid der tafeltjes waar de “belles dineuses” aanzaten met hun dienende ridders. Thans vind ik in de tuin bleke kindertjes met smeekblikken. Zij zien er allen zeer proper uit. Maar het ene mankt, het andere lijdt aan rachitis, velen hebben zieke, roodgerande

oogleden. Ik vind er ook sjofele vrouwen, die een erbarmelijk gezicht zetten, - iets wat ik volslagen onnodig vind. Het zijn de moeders van kinderen, die te ziek zijn om zelf te komen en die hun portie thuis krijgen. Ik begeef mij naar de keuken, kraaknet ingericht. Ik herinner mij de bolle kok met de gezwollen, veegbleke kop, die ik hier vaak in dat deurgat zag staan. Thans zijn het, in lange, witte schorten, jonge dames uit de hogere burgerij, die met virtueuze gratie vóór de fornuizen hun kookkundig talent staan te bewijzen. Aan de muur, het lijstje van de, iedere dag zorgvuldig afwisselende, menu's voor heel de week. Menu van de dag: een spiegelei, jonge erwttjes, rijstpap, een halve pint melk. De dampende ketels geuren. Ik voel mij in herinnering verplaatst naar de dagen van mijn kindsheid; ik lag, herstellend, in mijn blank bedje; ik rook het middagmaal dat men voor mij klaar maakte; het vervulde mij met een dankbare weemoed ...

De vriendelijke, witte juffrouwen uit de keuken leveren mij, die beschaamd ben over mijn onbescheidenheid, over aan de even vriendelijke en witte juffrouwen van de eetzaal. "On dine" - als ten tijde van het mondaine restaurant - "on dine par petites tables": hagelwitte tafeltjes, met, zowaar, bloemen er op. Het restaurant, in "cantine" herschapen, behoudt aldus zijn reputatie van elegantie. De kindertjes, heel braaf, zitten voor hun bord op groene stoeltjes. En zij eten zeer ordentelijk, met trage wijsheid. "Men heeft sommigen moeten afleren met hun vingers te eten", vertelt glimlachend de juffrouw die mij rondleidt; "maar nu gaat het al heel goed: zij onteren onze tafel niet meer."

Een andere juffrouw verschijnt met een grote ketel: "Wie verlangt nog wat rijstpap?" Vingers gaan omhoog, als op school. Weer wordt aandachtig gegeten.

Zij zijn klaar, staan op, groeten diep. Een nieuwe ploeg mag binnen: zij hebben elk hun kaart, die aan de deur wordt gemerkt. De smalle, witte gezichtjes met de zieke ogen glimlachen: zij gaan lekker eten. Ook een dikke blozerd treedt aan: die ziet er waarachtig niet ziekelijk uit. Een beetje bedremmeld, verklaart hij: "Ik kom eten in de plaats van mijn zus. Mag ik?" - Ja, mag het? De juffrouwen raadplegen elkander. Maar Pascal heeft gezegd: "Le coeur a ses raisons..." De blozerd zal aan tafel zijn dood broertje vervangen ...

De kinderen hebben, wachtend, de heerlijke middagtuin zitten instaren. Maar daar wordt de grote, witglimmende schotel, met schone, gele spiegeleieren aangedragen. Alle ogen gaan, boven reikende halzen, van tuin naar bedienende juffrouw. Een blij gegons; en dan: stilte. Men eet ...

En zo is het hier iedere dag. De juffrouwen, elk om beurt, wedijveren in kookkunst. En de kinderen genieten ...

Zeker, het vervult met schrik, al de kinderen te zien, wiens ziekte, bijna zonder uitzondering, te wijten is aan armoede. Maar het vervult tevens met dankbare bewondering, te merken met welke wijding en liefde gepoogd wordt, de miserie te lenigen.

Nog iets dat na de oorlog maar moest blijven bestaan, die "Cantine des petites Abeilles."